

**СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ФІТОЕПІФІТОНУ *ТУРНА*
ANGUSTIFOLIA L. В ПІЗНЬООСІННІЙ ПЕРІОД ОЗЕРА ВЕРБНЕ
(УКРАЇНА)**

Г.Є. Григор'єва¹, О.А. Давидов²

^{1,2} Інститут гідробіології НАН України, проспект Володимира Івасюка, 12, Київ 04210, Україна

Фітоепіфітон – важливий компонент водних екосистем, який впливає на кисневий режим водної товщі у літоральній зоні (від дна до її поверхні), оскільки мешкає на занурених частинах вищих водних рослин. Життєвий цикл епіфітних водоростей тісно пов'язаний з періодом вегетації цих рослин.

Озеро Вербне розташоване на території Оболонського району (м. Київ) (50°29'23" пн.ш., 30°30'57" сх.д.), має статус іхтіолого-ботанічного ландшафтного заказника місцевого значення.

Публікації стосовно фітоепіфітону оз. Вербне нечисленні та охоплюють період активної вегетації вищих водних рослин [1, 2]. До теперішнього часу дослідження епіфітних альгоугруповань оз. Вербне в пізньоосінній період, коли вегетація вищої водної рослинності закінчується – не проводились.

Мета роботи полягала у встановленні структурних компонентів фітоепіфітону оз. Вербне та визначення складу їх домінуючих комплексів у період закінчення вегетації *Typha angustifolia* L.

Матеріалом послуговували проби фітоепіфітону, що були відібрані наприкінці листопада 2023 р. з *Typha angustifolia* L. оз. Вербне. Камеральну обробку проб проводили за загальноприйнятими методами [3]. Для визначення діатомових водоростей виготовляли постійні препарати [5].

За результатами досліджень у фітоепіфітоні ідентифіковано 79 видів (87 внутрішньовидових таксонів (ввт)), що відносились до 34 родин з 6 відділів.

Серед відділів провідна роль у видовому багатстві належала Bacillariophyta (64,4 % від загальної кількості видів) та Chlorophyta (19,5 %). Інші відділи були менш представлені: Cyanobacteria (8,0 %), Charophyta (4,6 %), Euglenozoa (2,3 %), Cryptista (1,2 %). Найбільшою кількістю ввт серед родин вирізнялись: Gomphonemataceae та Naviculaceae (по 9,2 %), Achnanthidiaceae (8,0 %).

Встановлено, що структура фітоепіфітону представлена наступними компонентами: перифітонтами, бентонтами та планктонтами [4].

До складу домінуючого комплексу (за чисельністю) перифітонтів входили: *Amphora pediculus* (Kützing) Grunow – 64,0 %, *Gomphonema angustatum* (Kützing) Rabenhorst – 10,4 %, *Achnanthidium affine* (Grunow) Czarnecki – 6,6 %.

Найбільші показники у планктонтів відмічені для: *Limnothrix redekei* (Goor) Meffert – 41,6 %, *Heteroleibleinia kossinskajae* (Elenkin) Anagnostidis & Komárek – 20,1 %, *Jaaginema geminatum* (Schwabe ex Gomont) Anagnostidis & Komárek – 6,3 %.

Домінуючий комплекс бентонтів сформований наступними видами: *Halamphora veneta* (Kützing) Levkov і *Navicula veneta* Kützing по 23,3 %, *Amphora libyca* Ehrenberg – 13,8 %, *Amphora ovalis* (Kützing) Kützing, *Navicula cryptocephala* Kützing, *Navicula capitatoradiata* H.Germain ex Gasse, *Ulnaria ulna* (Nitzsch) Compère по 5,2 %.

Таким чином встановлено, що у пізньоосінній період при завершенні вегетації *Typha angustifolia* L. фітоепіфітон характеризується досить високим видовим різноманіттям, де за кількістю видів переважали Bacillariophyta. Домінуючий комплекс перифітонів представлений типовими формами обрастань.

Водорості епіфітних угруповань, після закінчення вегетації вищих водних рослин потрапляють на дно водойми та суттєво збагачують видове різноманіття мікрофітобентосу, особливо у пізньоосінній-ранньовесняний період.

Отримані показники структурних компонентів фітоепіфітону *Typha angustifolia* L. в пізньоосінній період оз. Вербне та результати аналізу складу їх домінуючих комплексів у подальшому можуть бути використані при дослідженні процесів обміну видами між різнотипними водоростевими угрупованнями.

Література

1. Клоченко П.Д., Харченко Г.В., Шевченко Т.В. Особливості таксономічної структури фітоепіфітону водойм м. Києва. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біолог.* 2012. 1(50). 42–49.
2. Клоченко П.Д., Шевченко Т.Ф., Харченко Г.В. Структурная организация фитопланктона и фитоэпифитона озер г. Киева. *Гидробиологический журнал.* 2013. Т. 49, № 2. С. 50–66.
3. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод. / О.М. Арсан, О.А. Давидов, Т.М. Дьяченко та ін. За ред. В.Д. Романенка. НАН України: Ін-т гідробіології. К.: ЛОГОС, 2006. 408 с.
4. Окснюк О.П., Давыдов О.А., Карпезо Ю.И Эколого-морфологическая структура микрофитобентоса. *Гидробиол. журн.* 2008. Т. 44, № 6. С. 15–28.
5. Топачевський О.В., Окснюк О.П. Діатомові водорості – Bacillariophyta (Diatomeae). Визначник прісноводних водоростей Української РСР, Т.11. К.: Вид-во АН УРСР, 1960. 412 с.